

Schlachta Boglárka Lilla

Szemelvények a Budapesti Királyi Ítéltábla fegyelmi ügyeiből (1938–1944)

Tanulmányom a bírakkal szemben indult fegyelmi eljárásokba enged betekintést a Budapest Főváros Levéltárában feltárt források alapján. A Budapesti Királyi Ítéltábla elé 1938 és 1944 között került ügyeket – elvi jelentőségük és előfordulási gyakoriságuk alapján – négy csoportra (a felügyeleti vizsgálat, a hivatali kötelesség megszegése, a bírói tekintély sértése és veszélyeztetése, valamint a pótmagánvád a fegyelmi eljárásban) osztottam. A címben jelölt időszakban az 1936. évi III. tc. rendelkezett a bírakkal szembeni fegyelmi eljárásokról. Ennek hatálybalépésének napján, 1936. január 16-án a bírák és bírósági hivatalnokok felelősségéről szóló 1871. évi VIII. tc. hatályát veszítette. A több mint hatvan évig hatályban lévő törvény az 1930-as évekre már számos ponton kiigazításra szorult. A fegyelmi eljárásokban az új törvény egyik újítása az volt, hogy a fegyelmi eljárás előtt kötelezővé tette a felügyeleti vizsgálatot, amelynek részletszabályait korábban rendeletek rögzítették. A másik újítás a pótmagánvád bevezetése volt. A törvény abban az esetben biztosított pótmagánvádlói jogosultságot, ha a fegyelmi vétség ténylegesen egyéni jogsérelmet is jelentett. A törvénycikk 5. §-a a fegyelmi vétség két tényállásáról rendelkezett. E rendelkezések gyakorlati végrehajtását vizsgáljuk a feltárt források alapján.

1. A fegyelmi vétség

Az alábbiakban a tanulmány szempontjából fontosabb változásokat említem meg (a felügyeleti vizsgálat, valamint a pótmagánvád tárgykörét érintő módosításokat a tanulmány későbbi fejezeteiben tárgyalom).¹ Az 1871. évi VIII. tc. 20. §-a határozta meg a fegyelmi vétség tényállását. Ennek *a)* pontjába a hivatali vétség, míg *b)* pontjába a botrányos magaviselet tényállása tartozott.² A törvényi tényállás *b)* pontjának reformigényét Zehery Lajos a következőképp fogalmazta meg:

„[...] a szóbanlévő jogszabály értelemszerű alkalmazása mellett büntetlenül maradnának azok az esetek, amikor a fegyelmi felelősség alá eső személy hivatali

azzal még nem teszi magát a tiszteletre és bizalomra méltatlanná. A fegyelmi vétség meghatározását tartalmazó hatályos jogszabályok tehát nem alkalmazhatók olyan cselekményekre, amelyek az 1871:VIII. törvénycikk alap gondolata értelmében is nyilvánvalóan fegyelmi vétséget alkotnak.”³

Az új szabályozásból kikerült a „botrányos magaviselet”⁴ fordulat. Az 1936. évi III. tc. 5. §-a szerint fegyelmi vétséget követ el: 1. aki hivatali kötelességét gondatlanságból súlyosan vagy szándékosan megszegi; 2. aki életmódjával vagy magaviseletével állásának (alkalmazásának) tekintélyét akár szándékosan, akár gondatlanságból súlyosan sérti vagy veszélyezteti.

Az 1871. évi VIII. tc. még rendelkezett a hivatali büntettek kategóriájáról, azonban az 1936. évi III. tc. már nem szólt ezekről, ugyanis 1880-ban hatályba lépett az 1878. évi V. tc., amely meghatározta a büntetőjogi felelősség részletes szabályait.⁵

Az 1871. évi VIII. tc. 22. §-a szerint fegyelmi vétség esetén a következő büntetési nemeket kellett alkalmazni: rosszellás, feddés, pénzbüntetés, illetve hivatalvesztés. Az 1936. évi III. tc. 8. §-a pedig a következő büntetési nemekről rendelkezett: feddés, pénzbírság, illetve hivatalvesztés. A rosszellás mint büntetési nem kikerült az új szabályozásból, ennek oka, hogy az azonos erkölcsi tartalom miatt a feddés büntetési nemével összeolvadt.⁶

2. A felügyeleti vizsgálat

Az 1936. évi III. tc. kötelezővé tette az igazságügyi felügyeleti vizsgálatot a fegyelmi eljárás lefolytatása során.⁷ Az 1871. évi VIII. tc. nem rendelkezett részletesen a felügyeleti vizsgálatról, ugyanis helyette a felügyeleti eljárás szabályairól a bírói ügyviteli szabályok tárgyában kiadott 1891. évi 4291. I. M. E. sz. rendelet IV. fejezete rendelkezett.⁸ Azonban a törvénycikk 28. §-a szerint „csekélyebb rendtelenségek” esetében az elnök hivatalosan megintethette a törvényszéknél vagy annak területén alkalmazott bírói tagokat és bírósági hivatalnokokat. A 29. § szerint a megintés előtt nyilatkozatra kellett felszólítani az érintettet. A megintés írásban történt, amely ellen az, aki a megintés sérelmesnek tartotta, jogorvoslásért a fegyelmi bírósághoz fordulhatott.⁹

Az 1936. évi III. tc. indokolása szerint a felügyeleti vizsgálat célja a fegyelmi vétség tényállásának felderítése. Összhangban ezzel az elvvel, a bizonyítékok megszerzésére a felügyeleti hatóságot ugyanabba a jogkörbe helyezte, mint amely a bünvádi perrendtartás (1896. évi XXXIII. tc.) értelmében a vizsgálóbíróé illette.¹⁰

A törvénycikk elkülönítette a fegyelmi bíráskodást és a felügyeleti jog gyakorlását, Zehery Lajos megfogalmazása szerint:

„A felügyelet – természeténél fogva – igazgatás és nem bíráskodás; feladata az, hogy inkább megelőző természetű intézkedések útján biztosítsa azt a hivatásbeli

a fegyelmi vétség. A felügyelet szervezete párhuzamosan halad a fegyelmi bíráskodás szervezetével, de az új fegyelmi törvény két irányban is kifejezi ebben a körben a bíráskodás alkotmányjogi jelentőségét. Nevezetesen: a fegyelmi bíráskodást továbbra is a végrehajtó hatalomtól független fegyelmi bíróságokra bízta. Azt az alapelvet pedig, amely szerint a felügyeleti jog gyakorlása mintegy a fegyelmi felelősségrevonás szükségének előzetes elhárítására irányul, kifejezésre juttatja azzal, hogy a fegyelmi bíróságokat rendszerint annak a bíróságnak a keretében szervezi, amelynek vezetője a fegyelmi felelősséggel tartozó személlyel szemben a felügyeleti hatóságot gyakorolja.¹¹

A feltárt levéltári iratok e csoportjában elsősorban olyan ügyeket ismertetek, amelyek ügyvédek panaszai alapján indultak.¹² Ezekben az ügyekben az ügyvédek az ügyfelük érdekében „fellebbezésként” használták a panaszt a sérelmezett bírói döntéssel szemben, azonban a fegyelmi bíróság többnyire elutasította az ilyen jellegű panaszokat. Ezt a fegyelmi bíróság általában azzal indokolta, hogy a bírói jogértelmezés nem szolgálhat alapul a fegyelmi vétség megállapítására.¹³

Az első eset Zsöllei Kálmán budapesti királyi törvényszéki bíró ügye, aki ellen Nagy Mihály ügyvéd emelt panaszt. A Budapesti Királyi Ítéltábla mint fegyelmi bíróság a fegyelmi eljárást nem rendelte el, amiről 1942. december 23-án hozott határozatot.¹⁴ A tényállás szerint a panaszlott bíró az előtte folyamatban lévő polgári perben, 1941. november 24-én tartott szóbeli tárgyaláson az alperes képviselő ügyvédet eltiltotta a harmadik sorszámú előkészítő irat előadásától. Továbbá kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 90 pengőt tárgyalási költség címen. A panaszos álláspontja szerint az eljáró bíró e magatartása megsértette az 1911. évi I. tc., a Pp. 203. §-ában foglalt szóbeliség elvét. Továbbá a sérelmes bírói intézkedés következtében a megbízó visszavonta a jogi képviseletre irányuló megbízást. Ennek folytán őt jelentős anyagi és erkölcsi kár érte, mivel vitéz Helényi Márton állandó ügyfele volt a kifogásolt eseményig, akit még hadbírói szolgálata idejéről ismert.

A fegyelmi bíróság megállapította, hogy

„a Pp. 203. §-a értelmében a felek a szóbeli tárgyaláson az előkészítő iratok tartalmához nincsenek kötve, ez a tartalom az ügy eldöntésénél csak annyiban vehető figyelembe, amennyiben szóval előadatott.

E jogszabály alapulvételével a fegyelmi bíróság szerint is helytelenül járt el a panaszlott bíró, amikor az előkészítő irat meg nem felelő voltát még annak elő adása előtt megállapította s az előkészítő irat tartalmának szóval előadást meg nem engedte. [...]

A fegyelmi bíróságnak azt a kérdést kell eldöntenie, hogy a panaszlott ismertett eljárása szándékos, vagy gondatlanságból elkövetett súlyos hivatali kötelességszegésnek minősíthető-e.”¹⁵

Mivel a panaszlott bíró által hozott alaki okból helytelen

alperes „károsodása elhárult”, hiszen a 90 pengő perköltség megfizetése alól mentesült. A fegyelmi bíróság megállapította, hogy az

„előadottakra figyelemmel a fegyelmi bíróság sem lát a panaszlott eljárásban a gondatlanságból elkövetett súlyos, vagy éppen szándékos hivatali kötelességszegést. A panaszos eljárást ügyfele előtt a másodbírói végzés igazolhatta volna, tehát a fegyelmi feljelentés tárgyává tett cselekmény súlyosságának elbírálásánál nem lehet nagy jelentőséget tulajdonítani annak, hogy egy nem jogerős határozat folytán a panaszos állítása szerint tőle az ügyfele a per vitelére adott megbízást megvonta és más ügyeivel sem fogja őt ezután megbízni.”¹⁶

A következő ügyben Schubert Ágoston ügyvéd a Budapesti Királyi Törvényszék mint fellebbezési bíróság 31. PF. sz. tanácsának tagjaival szemben – Gémesi István tanácselnök, Sajó Lajos tanácselnök, vitéz Szent-Iványi Ádám királyi törvényszéki bíró – tett fegyelmi feljelentést.¹⁷ A Budapesti Királyi Ítéltábla mint fegyelmi bíróság 1944. június 7-én kelt határozatában a fegyelmi eljárást nem rendelte el. Az ügyvéd azt sérelmezte, hogy a számára kedvező elsőfokú döntést a másodfokú bírói tanács megváltoztatta, és az ítéletben könnyen elkerülhető „jogászi műhibákat ejtettek”. A fegyelmi bíróság megállapította, hogy

„a panaszlottak által meghozott ítélet [...] nem önmagának ellentmondó, nem tartalmaz képtelenségeket és az elfoglalt jogi álláspontot részletesen és kimerítően megindokolja: az a kérdés pedig, hogy érdemben helyes-e az ítéleti döntés, a fegyelmi elbírálás keretein kívül esik, mert a kellő alaposággal megindokolt és nem nyilvánvalóan törvénysértő bírói döntés helyessége sem fegyelmi, sem felügyeleti eljárás rendén nem lehet felülbírálnak a tárgya. Ilyen körülmények között tehát nincsen semmi alap annak a megállapítására, hogy a panaszlottak a kérdéses ítéleti döntés meghozatala alkalmával a hivatali kötelességüket akár gondatlanságból, akár szándékosan megszegték, illetve, hogy cselekvésük, vagy mulasztásuk által a panaszosnak szándékosan, vagy vétkesen gondatlanságból kárt okoztak.”¹⁸

Egy másik forrásban Antal László kispesti járásbíróval szemben a Budapesti Királyi Ítéltábla fegyelmi tanácsa szintén mellőzte a fegyelmi eljárást.¹⁹ Az 1938. október 8-án kelt határozatból a következő tényállás ismerhető meg: a sértett magánfél 1938. július 4. napján panaszt tett a pestvidéki királyi törvényszék elnökéhez, mert a kispesti királyi járásbíró előtt B. S.-né ellen tőke és járadék iránt folyó perben 1935. december 13-án kielégítési végrehajtást kért az alperes („a végrehajtást szenvedőnek”) ingóságaira és ingatlanára. A Kispesti Királyi Járásbíró mint a telekkönyvi hatóság az ingatlanra a zálogjogot csak 1937. július 27-én jegyezte be. A sértett magánfél ezért kártérítési keresetet kívánt benyújtani, mivel a mulasz-

így a követelését nem tudta kielégíteni. A Pestvidéki Királyi Törvényszék elnöke elrendelte a felügyeleti eljárást, amelynek a során megállapította, hogy Antal László a végrehajtás elrendeléséről szóló kérvény és végzés példányait ugyan kiadni rendelte a végrehajtó képviselőjének, azonban elmulasztotta ugyanezt megtenni az illetékes telekkönyvi hatósággal szemben.

„A felügyeleti eljárás során arra vonatkozóan, hogy az eljáró dr. Antal László kir. járásbíró a hivatali kötelességét szándékosan sértette volna meg adat egyáltalán nem merült fel. Nyilatkozatában mentségére azt adta elő, hogy elnézés folytán a kiadói utasításból kihagyta, hogy a végzés a telekkönyvi hatósághoz is áttetendő. [...] Kétségtelen, hogy a panaszlott bíró a hivatali kötelességét megjelölt mulasztásával gondatlanságból megsértette, azt azonban, hogy a kötelességteljesítés megszegése gondatlanságból súlyosan elkövetettnek volna mérlelhető, a fegyelmi bíróság megállapíthatónak nem találta.”²⁰

A következő eset szerint Bálint Zoltán gödöllői királyi járásbíróval szemben a fegyelmi eljárást a Budapesti Királyi Ítéltábla mint fegyelmi bíróság megtagadta, és erről 1942. június 22-én határozatot hozott.²¹ A tényállás szerint a panaszos Baron Rezső budapesti ügyvéd volt, aki 1941. április 19-én feljelentést tett a bíróval szemben, ezért a Pestvidéki Királyi Törvényszék elnöke a feljelentés alapján megtartotta a felügyeleti vizsgálatot, azonban az ennek során megállapított tényállás alapján mellőzte az iratoknak a közvádolóhoz való áttételét, és a felügyeleti eljárást intézkedés nélkül fejezte be. Az erről szóló értesítés kézhezvétele után a panaszos indítványában kifejtette a fegyelmi feljelentésben foglaltakkal egyezően a sérelmezett tényállást, miszerint 1938 tavaszán:

„amikor ő értesítés kérése végett a panaszlottnál megjelent, őt a panaszlott hivatali szobájából minden jogos ok nélkül kiutasította. A panaszos szerint a panaszlottnak ez a cselekménye az fegyelmi vétség.”²²

A fegyelmi bíróság a következőket állapította meg: az ügy 1938 tavaszára nyúlik vissza, az ekkor még bírósági titkár Bálint Zoltán a Budapesti Központi Királyi Járásbíróház első emelet 113. ajtószám alatti hivatali helyiségben értesítést adott egy akkor számára még ismeretlen személynek egy végrehajtási ügygel kapcsolatban. Csak ezt követően tudta meg, hogy az érdeklődő fél Baron Rezső ügyvéd volt. A tájékoztatás során az ügyvéd sürgette a bírósági titkárt az ügy elintézése céljából, amellyel kapcsolatban Bálint Zoltán közölte, hogy ha sürgős ügyintézészt kíván, akkor forduljon a királyi járásbíróház elnökéhez.

„Erre dr. Baron Rezső emelkedett, durva hangnemen azt mondta: »Ez pitiáner értesítés« [...] a fegyelmi feljelentésében maga a panaszos beismeri azt, hogy a »pitiáner« kifejezést a »budapesti kispolgári publikumnak az a legalsó rétege, amely már a proletáriátusba olvad

használata tehát egy művelt ember részéről botlás a jó ízlés következményeivel szemben«.”²³

A fegyelmi bíróság megállapította, hogy a panaszos tisztában volt a szó jelentésével, illetve tudatában volt annak is, hogy a magasabb osztályban e szó használata egyáltalán nem szokványos, jó ízléssel nem összeegyeztethető, különös tekintettel az ügyvédi képzettségére.

„Ily körülmények között pedig a kir. ítéltábla is úgy találta, hogy habár a panaszlott magatartása, azaz a panaszosnak a kiutasítása, általában a Büsz. 34. §-ában előírt szabályban ütközik, mégis a panaszlott eljárása, mint a panaszon megokolatlan magatartása által kihívott intézkedés, nem tekinthető a hivatali kötelesség gondatlanságból súlyosan, vagy szándékosan történt megsértésének.”²⁴

3. A hivatali kötelesség megszegése

Ebben a fejezetben a hivatali kötelesség megszegésének törvényi tényállásába illeszkedő jogeseteket vizsgálunk meg. Ebbe a tárgykörbe tartozik László Dezső budapesti királyi büntető törvényszéki bíró ügye is, akit a Budapesti Királyi Ítéltábla fegyelmi bírósága 1938. október 22-én feddésre ítelt.²⁵ A tényállás szerint a vádlott 23 esetben ítéleteit késedelemmel foglalta írásba, és a tárgyalási naplóba az ítéletek írásba foglalását illetően hamis adatokat tüntetett fel. A fegyelmi bíróság indokolása a következő:

„Megállapítandó volt ezekből, hogy vádlott ítéleteit [...] sok esetben 1–2 hónapi késedelemmel, az 1, 3, 5, 6, 7, 10. és 11. esetekben 2 ½–4 havi késedelemmel foglalta írásba és ennek a mulasztásának elpalástolása végett a tárgyalási naplóban az ítéletek írásbafoglalási időpontját feltüntető rovatokat valótlan adatokkal töltötte ki.”²⁶

A Budapesti Királyi Törvényszék elnökének jelentésében olvasható a vádlott beismerése is, amelyből egyértelműen kiderül, hogy a törvényszék elnökének leadott havi jelentésekben a valóságtól eltérően olyan nyilatkozatokat tett, miszerint nem volt 15 napot meghaladóan írásba nem foglalt ítélete.

„Vádlott ezek szerint már azzal, – hogy ítéleteit 23 esetben jelentékeny késedelemmel, egyes esetekben pedig több havi késedelemmel foglalta írásba – hivatali kötelességét elhanyagolta –, a fegyelmi bíróság azonban azt tekintette a vádlott terhére fegyelmi vétségül, hogy az említett késedelmének palástolására a tárgyalási naplóban és a törvényszék elnökének tett jelentéseiben a valóságnak meg nem felelő adatokat tüntetett fel, és ezzel az ítéltáblához különösen nem méltó eljárásával felügyeleti hatóságát következetesen megtevésztette, amely eljárása pedig már a hivatali kötelességek szándékos megszegésével egyjelentőségű.”²⁷

A terhelt az ítélet ellen fellebbezett, azonban az elsőfokú ítéletet a Magyar Királyi Kúria 1939. február 25-én indokai alapján helybenhagyta.²⁸

A következő esetben a Budapesti Királyi Ítéltábla mint elsőfokú fegyelmi bíróság Gammerszky Guidó budapesti királyi büntető törvényszéki tanácselnököt az 1933. évi III. tc. 5. § 1. pontjában meghatározott fegyelmi vétség vádjára alól a Bp. 326. § 1. pontja alapján felmentette. Az ítélet 1944. április 20-án kelt.²⁹

A tényállás szerint 1943. január 11-én a Budapesti Királyi Büntetőtörvényszékhez beérkeztek a Cs. J. és társainál lefoglalt alábbi bűnlejek: kalapszalagok, fogkrém, Orion telepes rádió és villany zseblámpa. Mivel ezek a tárgyak ismeretlen sértettek kárára elkövetett lopásból származtak, ezeket a terhelt elkobozta, és utasította a letétkezelőt, hogy ezeket árvereztesse el, és a befolyó vételárat a Magyar Királyi Állampénztárba utalja át.

A Debreceni Textilművek Rt. 1943. február 4-én ügyvédi meghatalmazással igazolt kérvényt nyújtott be, és ebben kérte a lefoglalt kalapszalagoknak részére való kiadását, bejelentve, hogy azok az ő tulajdonában állnak. A terhelt ezt a kérelmet elutasította. A végzés indokolása szerint azért, mert a beadványban semmivel sem igazolta, hogy a bűnlejek az ő tulajdonában állnak és a nyomozati iratok szerint a lefoglalt bűnlejeket ismeretlen sértett birtokából tulajdonították el. Ezért a végzés ellen a Debreceni Textilművek Rt. jogi képviselője fellebbezést nyújtott be. Azonban időközben az árverezést végrehajtották. Ezért a királyi ítéltábla a felfolyamodást elutasította.

„A végzés indokolásában azt állapította meg, hogy a budapesti kir. büntetőtörvényszék a nyomozati adatok ellenére az érdekeltek meghallgatása nélkül rendelte el a bűnlejek elkobzását és elárverezését. Azt is megállapította, hogy a kir. büntetőtörvényszék akkor amikor a panaszos a bűnlejek csomag kiadását kérte ahelyett, hogy az árverést felfüggesztette és a kérelem tárgyában az érdekelteket meghallgatta volna, a kérelmet elutasította.”³⁰

A fegyelmi bíróság ezek alapján megállapította, hogy a terhelt

„a kir. főügyész vádindítványában megjelölt mulasztásokat és szabálytalanságokat valóban elkövette. A kir. főügyész jogi álláspontja helyes. Dr. Gammerszky Guidó szabálytalanul, törvényellenesen járt el, midőn a bűnlejek dolgában a Bp. 488. §-a szerint folytatandó eljárást mellőzte, – a Btk. 61. §-ára utalással a bűnlejek elkobzását elrendelte, – a sértett jogos kérését elutasította, – a felfolyamodáshoz csatolt okiratok láttára pedig az árverés felfüggesztése iránt nem intézkedett. A kir. ítéltábla még csak gyanút sem lát ott fennforogni az iránt, hogy dr. Gammerszky Guidónak szándéka lett volna az, hogy a sértettnek kárt okozzon. [...] jóhiszeműen járt el tehát a terhelt a kétségtelenül téves felfogásaiból kiindult ténykedéseiben.”³¹

4. Bírói tekintély sértése és veszélyeztetése

A levéltári kutatás során 1938 és 1944 között két olyan jogesetet találtam, amely az 1936. évi III. tc. 5. § 2. pontjába ütközött, és ezért a fegyelmi bíróság vétkesnek mondta ki a terhelt bírót. Az egyik ügy terheltje Szemesy Ferenc újpesti királyi járásbírói aelnök, akivel szemben a Budapesti Királyi Ítéltábla fegyelmi tanácsa 1941. október 27-én 400 pengő pénzbírságot szabott ki.³² A rendelkezésre álló levéltári iratokból megismerhetjük, hogy a bírónak több munkahelye is volt: 1926-tól 1936-ig a Pestvidéki Királyi Törvényszék, 1936-tól 1937-ig a Szentendrei Királyi Járásbírói, 1937 és 1941 között az Esztergomi Királyi Járásbírói elnöke, majd az alábbi ügy kipattanását követően 1941-től újpesti királyi járásbírói aelnöke volt. A tényállás szerint a vezetése alatt álló két hivatali tisztviselőjét a hivatali szobában szeméremsertő képek mutogatásával mélyen megbotránoztatta. Továbbá a vezetésére bízott járásbírói aelnök díjnokként alkalmazott nőkhöz a hivatali alárendeltségüket felhasználva a hivatali munkájuk végzésének alkalmával többször a „női tisztességet sértő módon közeledett”.³³ Emellett az egyik tisztviselőjének a nővérét „huzamosabb időn át konok kitartással [...] tisztességtelen ajánlatokkal üldözte”.³⁴ A legsúlyosabb vádpont szerint pedig:

„a felügyeletére bízott bíróság egy női alkalmazottját a hivatali függő helyzettel visszaélve, hivatali helységben, szolgálatban nemi közösülésre bírta rá, aminek következtében a nő törvénytelen gyermeket szült”.³⁵

A fegyelmi bíróság súlyosító körülményként kezelte, hogy

„olyan nős férfi léte, akinek már felnőtt leánya volt saját családi életének tisztaságát botrányt keltő módon beszennyezte, egy bírósági tisztségviselőt pedig a leányanyasággal, a törvénytelen gyermekkel megbélyegzett és egész életére szerencsétlenné tett”.³⁶

A Kúria az ítéletet 1942. április 11-én helybenhagyta.³⁷ Egy másik esetben a Budapesti Királyi Ítéltábla fegyelmi tanácsa vétkesnek mondta ki Spolarich Lajos budapesti királyi központi járásbírói aelnököt az 1936. évi III. tc. 5. § 2. pontjában meghatározott fegyelmi vétségben, és ezért 1944. április 27-én feddésre ítélte.³⁸

A tényállás szerint B. I. budapesti központi királyi járásbíró a vád tárgyává tett esetet megelőzően több hónapig a Budapesti Székesfővárosi VII. ker. népmozgalmi hivatalban teljesített Thury Lajos lapszerkesztővel és több ügyvéddel, illetve ügyvédjelölttel katonai szolgálatot. A hivatalban rajtuk kívül fiatal nők is alkalmazásban álltak. Ez a társaság időként baráti összejöveteleket tartott. Az egyik ilyen alkalommal, 1943. március 20-án, Thury Lajos meghívta a baráti társaságot ismerősének, R. E.-né sértett lakásába, amely a terhelt lakásával szomszédos. Ennek folytán az összejövetelen megjelent 20-25 személy és

terheltnak előzetesen bejelentette az összejövetelt, amely ellen a terhelt nem is tiltakozott. Az összejövetelen a jelenlevők gramofon, rádió és cigányzene hangjai mellett táncoltak. Éjfél körül a terhelttel szomszédos falon kopogás hallatszott, amelyre a zenészek abbahagyták a zenélést, és a társaság átvonult a lakás másik két szobájába, továbbá a terhelttel szomszédos szoba ajtaját becsukták.

A másik két szobában a társaság tovább folytatta a mulatozást. Körülbelül éjjel 2-3 óra tájékán a terhelt a botjával rávágott és kitérte a félig nyitva hagyott előszoba ajtaját, és szürke kékcsikos hálókabátjában a botját rázva rárontott a társaság tagjaira, miközben a „micsoda kupleráj ez” szavakat kiáltotta oda a jelenlevőknek.³⁹ Ezt követően távozni indult, azonban kifelé menet az előszobában található thonet székre a botjának kampós részével olyan erővel rávágott, hogy az az ütés helyén beszakadt.

A terhelt tagadta, hogy a „micsoda kupleráj ez” szavakat kiabálta volna a társaság tagjainak, illetve azt, hogy a széket szándékosan szakította volna be. Egyekben a tényállást lényegében beismerte. Továbbá hozzátette, hogy ő a következőket mondta: „micsoda disznóság ez, hogy éjjel után négy óraker sem lehet aludni, nyilvános ház ez, hogy még ajtó is nyitva van?”⁴⁰

A fegyelmi bíróság azonban a sértett R. E.-né vallomását fogadta el több személy tanúvallomása alapján. A fegyelmi bíróság kifejtette, hogy

„A bírónak a magánéletben, a társadalmi érintkezései során is mindenkor ügyelnie kell arra, hogy viselkedésével másoknak is jó példát mutasson, senkit jogos ok nélkül meg ne sértsen és különösképpen másokat meg ne botránkoztasson. Indulatai kitörésének még olyan esetben is, amikor ez emberileg érthető lenne, gátat szabni köteles és az állásával járó tisztelet és becsület megóvása érdekében a társadalmi formákhoz, követelményekhez, – különösképpen hölgyek jelenlétében – feltétlenül alkalmazkodnia kell úgy, hogy a tőle feltétlenül megkövetelt úri viselkedéshez kétség ne férhessen. Ezzel ellenkező magatartás a bírói állás tekintélyét veszélyezteti és bíró iránt megnyilvánuló közbizalom megrendüléséhez vezethet. [...] A terheltnek a megállapított tényállásban vázolt az a megatartása, hogy az éjjeli órákban egy, számára idegen lakásban szórakozó, urakból és hölgyekből álló társaságba, botl hadonászva berontott, ott velük szemben súlyosan sértő és megbotránkoztató kifejezéseket használt, majd ezt követően egy szék ülőlapját, tehát reá nézve idegen ingó tárgyat bottal betört, kétségtelenül olyan botránnyos magatartás, amely bíróhoz nem méltó és alkalmas lehet arra, hogy az állásához fűződő köteles tiszteletet megingassa és egyébként kétségtelenül meglévő műveltsége iránt kételyt támasszon.”⁴¹

A Magyar Királyi Kúria kisebb fegyelmi tanácsa az elsőfokú bíróság ítéletének a vétkesség megállapítására és a minősítésre vonatkozó részét helybenhagyta. Azonban a büntetés kiszabására vonatkozó részét az 1936. évi III. tc. 46. §-ának első bekezdése alapján megváltoztatta, és a ter-

A Kúria kisebb fegyelmi tanácsa a királyi főügyész fellebbezését alaposnak találta a büntetés nemére vonatkozóan. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg az enyhítő és súlyosító körülményeket, azonban további súlyosító körülményként mérlegelte, hogy a terhelt R. E.-né sértett esetében tanúsított magatartása a fegyelmi vétségén túl a Btk. több rendelkezését is sérti (Btk. 332. §, 418. §, Bp. 2. §). Az indokolás szerint:

„a terhelttel szemben alkalmazott büntetés neme túlsúlyos és hogy súlyosabb büntetési nem alkalmazásának van helye, ezért a m. kir. Kúria kisebb fegyelmi tanácsa az elsőfokú ítéletnek a büntetés kiszabására vonatkozó fellebbezett részét megváltoztatta, terhelttel szemben pénzbírság kiszabását látta indokoltnak és annak mértékét a terhelt vétkessége fokával s a megállapított fegyelmi vétség tárgyi súlyával, továbbá a terhelt vagyoni és kereseti viszonyával arányban állónak talált összegben állapította meg”⁴²

5. A pótmagánvád a fegyelmi eljárásban

Az 1936. évi III. tc. 27. §-a rendelkezett a magánvádról. A törvénycikk indokolása szerint a magánvádat a pótmagánvád alakjában szabályozza, abban a formában, ahogyan a bűnvádi perrendtartásnak⁴³ és a fegyelmi jognak rendelkezései felépülnek. A pótmagánvád jogosultságának lényegében az volt az alapja, hogy a sértett felet valóban ért jogsérelem ne maradjon jogszabályoknak megfelelő elbírálás nélkül. A törvény abban az esetben biztosított pótmagánvádlói jogosultságot, ha a fegyelmi vétség ténylegesen egyéni jogsérelmet is jelent.⁴⁴

Levéltári kutatásom során az 1938 és 1944 között kutatott iratok közül⁴⁵ egyetlen esetben találtam (pót)magánvádas eljárást. Az ügy terheltje Szemesy Ferenc szentendrei királyi járásbíró, aki a fegyelmi eljárás alatt már az Esztergomi Királyi Járásbíróság elnöke volt. Érdekesség, hogy a bíróval szemben fentebb is bemutatásra került egy jogeset, amely 1941-ben kelt, amikor már az újpesti királyi járásbíróság alelnöke volt (a fentebb ismertetett ügyben a fegyelmi bíróság vétkesnek mondta ki az 1936. évi III. tc. 5. § 2. pontja alapján és 400 pengő pénzbüntetésre ítélte). Az alábbi jogeset három évvel korábban, 1938-ban kelt.

A Budapesti Királyi Ítéltábla 1938. július 5-én kelt határozatával a fegyelmi eljárás megindítását mellőzte a terhelttel szemben.⁴⁶ A tényállás szerint a sértett magánfél Sulyok Kálmán szentendrei ügyvéd volt, aki 1936. december 19-én (A./alatti panaszok), továbbá 1937. január 25-én (B./alatti panaszok), valamint 1937. január 27-én (C./alatti panaszok) a felügyeleti hatóságnál panaszt nyújtott be Szemesy Ferenc ellen. A felügyeleti hatóság nem találta indokoltnak sem a felügyeleti intézkedést, sem a terhelt fegyelmi felelősségre vonását. Erről a panasztól értesítette, aki a magánfél előterjesztett indítványában a

A panaszos az A./ alatt összesen 20 panaszpontot, B./ alatt összesen 11 panaszpontot, C./alatt egy panaszpontot fogalmazott meg. A fegyelmi bíróság egyik panasz alapján sem állapította meg, hogy az a fegyelmi eljárás megindítására szolgálhatott volna, ugyanis az 1936. évi III. tc. 27.§-a és a miniszteri indokolás szerint a magánfél abban az esetben rendelkezhet pótmagánvádlói jogosultsággal, ha az adott fegyelmi vétség számára egyéni sérelmet is jelent. Ezért a fegyelmi bíróság elsősorban azt vizsgálta, hogy az 1936. évi III. tc. 5. § 1. pontjában foglalt fegyelmi vétség tényállási elemei fellelhetőek-e a feljelentés keretében benyújtott panaszokban, illetve azok valóban egyéni sérelmet jelentenek-e a panaszosra nézve. A fegyelmi bíróság az első csoportba azokat a panaszokat sorolta, amelyek alapján azért nem lehet megindítani a fegyelmi eljárást, mert azok a panaszosra nézve nem jelentenek egyéni jogsérelmet. Terjedelmi okokból csupán a jellemzőbb panaszpontokat mutatom be.

Az A./ alatti feljelentés 9. pontja szerinti panasz alapján Szemesy Ferenc járásbíró a „tömegnapon” a felhívások végeztével felhívta a jogkereső közönséget, hogy hagyja el a termet, ahol csak az ügyvédek maradhattak. Ezáltal megsértette a tárgyalás nyilvánosságának elvét. A panaszos azonban nem említette, hogy őt vagy ügyfelét a panaszlott bíró kiutasította volna a teremből. Emiatt a panaszos jogai nem sérültek, tehát a magánindítványa nem volt figyelembe vehető.

Az A./ alatti feljelentés 10. pontja szerinti panasz tárgya az volt, hogy a panaszlott bíró a tárgyaláson rendretusította a tárgyaláson jelenlévő ügyvédek, mondván, hogy ez tárgyalóterem és „nem zsinagóga”. A felügyeleti hatóság megállapította, hogy a panaszlott bírótól valóban elhangzott ez a megjegyzés, amelyre egy zsidó vallású ügyvéd magatartása adott okot. A panaszos nem állította, hogy ebből sérelme származott volna, ezért a magánindítványa nem volt figyelembe vehető.

Az A./ alatti feljelentés 11. pontjában a panaszos kifogásolta, hogy Szemesy Ferenc az egyik tárgyalás pár perces szünetében a helybéli római katolikus plébánost fogadta. A plébános látogatása ugyan nem a perrel volt kapcsolatos, ezért egyáltalán nem tekinthető fegyelmi vétségnek. Továbbá a rövid látogatás nem okozott a panaszosnak egyéni sérelmet, ezért a magánindítványa nem volt figyelembe vehető.

Az A./ alatti feljelentés 18. pontjában rögzített állítás szerint a feljelentő azzal vádolta a panaszlott járásbíró, hogy az nem teljesítette kellőképpen az ellenőrző kötelességét, mert egy perújítási ügyben huzamosabb ideig nem tűzött határnapot. A felügyeleti hatóság megállapította, hogy csupán pár hónap késedelemről volt szó, amely az ügy menetére nem volt súlyos kihatással, amelynek következtében felelősségre kellett volna vonnia a hivatalvezetőt az ellenőrzés elmulasztása miatt: „a hivatalvezető az ellenőrzési jogának laza gyakorlása a panaszos egyéni jogsérelmének nem is tekinthető, ezért a vonatkozó magánindítványt sem lehetett figyelembe venni”.

Az A./ alatti feljelentés 18. pontja szerint Szemesy Ferenc járásbíró meglehetősen nagy hangsúlyt fektetett a

meg, hogy az irodakisasszonyoktól elvárta az előre köszönetét. A panasz tárgya szerint mindennek ellenére a panaszlott járásbíró eltűri, hogy a felesége „bírói árverésen, mint árverelő vegyen részt”. Ugyan a fegyelmi bíróság megállapította, hogy Szemesy Ferenc felesége valóban részt vett egy bírói árverésen, amelyen valamilyen „csekélységet vásárolt is”, azonban a feleség e magatartása nem ütközött semmilyen tiltó szabállyal. Továbbá ez nem tekinthető a feljelentő személyes sérelmének, ezért az e tárgyú magánindítványát figyelmen kívül kellett hagyni.

Az A./ alatti feljelentés 19. pontjában kifejtettek szerint, a panaszlott járásbíró a tárgyalás közben felszólította a panaszost, hogy van-e bármilyen közölnivalója. A nemleges választ követően a panaszlott járásbíró nekitámadt a panaszosnak: „nyilvánosan megbélyegezte, hangoztatva, hogy ő most bírói székéből beszél és vigyázzon magára panaszos, mert megsérti magát, még pedig halálosan. Más alkalommal pedig azt mondotta, hogy vigyázzon a panaszos, mert a panaszlott nyakán is kidagadnak az erek.”

A fegyelmi bíróság álláspontja szerint a panaszlott járásbíró magatartását a fegyelmi törvény 5. § 2. pontja szerint kellett volna vizsgálni, továbbá semmilyen módon sem merítette ki az 1. pont szerinti pótmagánvádat megalapozó tényállást, amely folytán a pótmagánvádat a fegyelmi bíróság nem vette figyelembe.

A második csoportba azok az esetek tartoznak, amelyekben a feljelentőnek személyes sérelmei voltak ugyan, azonban a fegyelmi bíróság álláspontja szerint fegyelmi eljárás megindítására nem adtak alapot. Ide a következő esetek tartoznak.

Az A./ alatti feljelentés 1. pontja szerint a Szentendrei Királyi Járásbíróság előtt folyamatban volt perben Almásy Sándor pomázi ügyvéd beismerte, hogy a meghatalmazásra a megbízó nevét ő maga írta rá. Ezért az ellenérdekű fél képviselője – aki jelen esetben a feljelentő – indítványozta az érdemi tárgyaláson, hogy az iratokat büntető bíróság elé tegyék át, amelyet a feljelentésben panaszlott bíró mellőzött. A fegyelmi bíróság azonban nem állapított meg kötelességszegést, a panaszlott járásbíró a Bp. 87. §-a értelmében az iratokat nem tette át a királyi ügyészséghez. Ugyanis Almásy Sándor ügyvéd beismerése csupán a megbízó aláírásának módjára vonatkozott. Ez önmagában nem jelenti bűncselekmény elkövetésének beismerését. A Bp. 89. §-a pusztán feljelentés esetében rendeli, hogy a feljelentést a bíróságnak át kell tennie az illetékes királyi ügyészséghez. Ebben az ügyben a Bp. 89. §-a értelmében nem volt megállapítható mulasztás, mivel a panaszos érdemi tárgyaláson előterjesztett kérelme nem konkrét feljelentésre vonatkozott, hanem az a periratok áttételének elrendelésére irányult. Ezért a panaszos ily módú kérelme nem tekinthető feljelentésnek, ugyanis a feljelentést személyesen utóbb sem tette meg.

Az A./ alatti feljelentés 4. pontjában foglalt panasz szerint a panaszos figyelmét elkerülte, hogy az eljáró bíró a szakértő meghallgatására délután négy órára tűzött ki határidőt. Ebből adódóan a panaszos a tárgyaláson nem jelent meg, amelyet az eljáró bíró a panaszos nélkül tartott meg, miközben más ügyvédek esetében ez irányba „fi-

hető fegyelmi vétségnek, mivel kötelessége nem terjed ki arra, hogy a hivatalos értesítésen kívül a feleknek vagy ügyvédeknek külön értesítést küldjön. Ennek fényében a pótmagánvádat nem lehetett figyelembe venni.

6. Összegzés

A tanulmányban összesen kilenc jogesetet ismerhettünk meg. Az 1871. évi VIII. tc. rendelkezéseihez képest a kötelező felügyeleti vizsgálattal egy új típusú fegyelmi eljárási rendszer jött létre. Általában olyan esetek maradtak a felügyeleti vizsgálati szakban, amelyeket az ügyvédek indítottak a rájuk nézve hátrányos döntés miatt, azonban ezek nem szolgálhattak a fegyelmi eljárás alapjául. Az 1936. évi III. tc. újítása volt a pótmagánvadás lehetősége,

amely esetén a fegyelmi bíróság minden tényállási elemében az egyéni jogsérelmet kereste, amelynek sérelmét az ismertetett jogesetben egyetlen panaszpont esetében sem állapította meg. A hivatali kötelesség megszegésével kapcsolatban a bírák által elkövetett eljárási hibákon alapuló jogeseteket láthattunk. A bírói tekintély védelme érdekében a bírákra szigorúbb etikai szabályok vonatkoznak, éppen ezért a bírónak minden körülmény között példamutató magaviseletet kell tanúsítani. Két olyan jogesetet ismerhettünk meg, amelyekben a bírák olyan magatartást tanúsítottak, melyek által nem csupán a bírói tekintély, hanem alapvető emberi normák is sérültek. Azonban, ha emberileg érthető is lenne a vétkes magatartás, a bíró akkor sem mentesülhetett a felelősségre vonás alól, hiszen a mindenkori magatartásának a hivatásához méltó értékrendet kellett követnie.

SCHLACHTA, BOGLÁRKA LILLA

Auszüge aus den Disziplinarverfahren des Königlichen Tafelgerichts zu Budapest (1938–1944)

(Zusammenfassung)

Der Aufsatz untersucht die Disziplinarverfahren gegen Richter auf der Grundlage der im Archiv der Hauptstadt Budapest entdeckten Quellen. Die Fälle, die zwischen 1938 und 1944 vor dem Königlichen Tafelgericht zu Budapest verhandelt wurden, werden nach ihrer theoretischen Bedeutung und Häufigkeit in vier Gruppen eingeteilt: aufsichtsrechtliche Ermittlungen, Verletzung der Dienstpflicht, Verletzung der richterlichen Autorität und Gefährdung derselben sowie Ersatzprivatklage in Disziplinarverfahren. Damals war das Disziplinarverfahren gegen Richter durch das Gesetz Nr. 3 von 1936 geregelt. Eine der Neuerungen dieses Gesetzes bestand darin, dass vor einem Disziplinarverfahren eine Aufsichtsprüfung

vorgeschrieben wurde. Eine weitere Neuerung war die stellvertretende Privatanklage. Das Gesetz ließ eine Ersatzprivatklage zu, wenn das Disziplinarvergehen auch eine individuelle Rechtsverletzung zur Folge hatte. Artikel 5 des Gesetzes sieht zwei Kategorien von Disziplinarvergehen vor. Die erste war die fahrlässige und schwerwiegende oder vorsätzliche Verletzung der Dienstpflichten. Die zweite sah vor, dass sich ein Richter eines Disziplinarvergehens schuldig macht, wenn er durch sein Verhalten oder seine Handlungsweise vorsätzlich oder fahrlässig die Autorität seines Amtes (seines Beschäftigungsverhältnisses) schwer beschädigt oder gefährdet. Ich habe die praktische Umsetzung dieser Regelungen analysiert.

Jegyzetek

- ¹ Az 1936. évi törvénycikk megalkotásának fontosabb lépéseiről bővebben lásd BÓDINÉ BELIZNAI Kinga: A bírák és a bírósági tisztviselők felelősségének szabályozása (1936). *Kúriai Döntések Bírósági Határozatok*. 2022. 2. sz.; PATYI Zsófia: A bírák fegyelmi felelősségének bő évszázados alakulása 1868–1954. *Acta Universitatis Szegediensis. Forum: Publicationes Doctorandorum Juridicorum*, Szeged, 2016. 156–160. p.
- ² 1871. évi VIII. tc. 20. §. „Fegyelmi vétséget követ el s a jelen fejezet szabályai szerint büntetendő azon bíró vagy bírósági hivatalnok:
 - a) ki hivatali kötelességét vétkesen, de nem azon bűnös czélből szegi meg, hogy ez által magának vagy másnak illetéktelen hasznot szerezzen, vagy valakinek jogtalan kárt okozzon;
 - b) ki botrányos magaviselete miatt tiszteletről s bizalomra méltatlanná válik.” Vö: HOMOKI-NAGY Mária: A bírói felelősség kérdésének megítélése a gyakorlatban. *Pro Publico Bono*, 2020. 3. sz. 208–237. p. DOI: <https://doi.org/10.32575/ppb.2020.3.12>; Uő: A bírói felelősség az 1869-IV. tc. alapján *Forum: Acta Juridica et Politica*. 2017. 65. p. https://acta.bibl.u-szeged.hu/56961/1/juridpol_forum_007_001_045-068.pdf.

- ³ ZEHERY Lajos: A bírói fegyelmi jog reformja. In *Polner Ödön-emlékkönyv. Dolgozatok Polner Ödön születésének 70. évfordulójára*. II. kötet. Szeged, 1935. Szeged Városi Nyomda és Könyvkiadó Rt., 326–327. p.
- ⁴ A bírák és bírósági hivatalnokok felelősségéről szóló törvényjavaslat eredeti szövege szerint csupán „ki viselete által tiszteletről s bizalomra méltatlanná válik” rendelkezés szerepelt volna a tc. 20. § b) pontjában (*Képviselőházi irományok*, 1869. I. kötet, Irományszámok, 1869–19. sz. 50. p.). Azonban Szakácsy Dániel képviselő módosítására a rendelkezés kiegészült a „botrányos magaviselet” jelzővel, amelyet a képviselőház vita nélkül elfogadott (*Képviselőházi napló*, 1869. III. kötet, 1869. október 16.–december 2., 60. országos ülés, 1869. október 28. 118. p.).
- ⁵ BÓDINÉ BELIZNAI 2022. 305. p.
- ⁶ 1936. évi III. törvénycikk indokolása a kir. ítélőbíráknak és a kir. ügyészség tagjainak fegyelmi felelősségéről, áthelyezéséről, és nyugdíjazásáról, továbbá a kir. bírósági és kir. ügyészségi tisztviselők fegyelmi felelősségéről. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=93600003.TVI>.
- ⁷ 1936. évi III. tc. 32. §. „A fegyelmi eljárást mindig felügyeleti

- ⁸ MARSCHALKÓ János: *A bírósági ügyvitel szabályai*. Az új büntető ügyvitel szabályaival kiegészített második kiadás. Budapest, 1900. Grill Károly, 58–76. p.
- ⁹ BÓDINÉ BELIZNAI Kinga: A bírói felelősség szabályozása Magyarországon 1871-ben. *Jogtörténelmi Szemle*, 2019. 2. sz. 23. p.
- ¹⁰ 1936. évi III. tc. indokolása.
- ¹¹ ZEHÉRY Lajos: Fegyelmi jogunk legújabb alkotásai a büntetőjogi reformtörekvések tükrében. *Magyar jogászegyleti értekezések*, 1940. 29–30. sz. 105. p.
- ¹² Vö. NAVRATIL Szonja: *A jogászi hivatásrendek története Magyarországon (1868/1869–1937)*. Budapest, 2014. ELTE Jogi Kari Tudomány 25. 131–132. p. Különösen Erdély Henrik ügyvéd panasza, Terray László Pestvidéki Törvényszéki bíró, valamint Térffy Dezső kir. ítélőtáblai tanácselnök ellen. MOL K 619. Királyi és Országos Legfőbb Fegyelmi Bíróság (1872–1943), 3. csomó (1930–1932, 1943), 1932.; Müller János ügyvéd panasza, Fesztl Nándor kir. ítélőtáblai tanácselnök, Gellér Ottó, Bögös Lajos kir. ítélőtáblai bírák, Szendrődy Dénes kir. törvényszéki tanácselnök, Bök Béla, Abrányi Lajos kir. törvényszéki bírák, Gadó Antal kir. járásbíró a lelnök ellen. MOL 619: Királyi és Országos Legfőbb Fegyelmi Bíróság (1872–1943), 3. csomó – (1930–1932, 1943), 1931.; Dietl Ágoston panasza a nagykanizsai törvényszék tanácsa ellen. MOL K 619. Királyi és Országos Legfőbb Fegyelmi Bíróság (1872–1943), 3. csomó – (1930–1932, 1943), 1932.
- ¹³ NAVRATIL 2014. 131–132. p.; ANTAL Tamás: *Fejezetek a Szegedi Ítélőtábla történetéből III. A Szegedi Királyi Ítélőtábla története 1921–1938 között*. Budapest–Szeged, 2017. Országos Bírósági Hivatal, 42. p.
- ¹⁴ BFL. VII.1.b. 86. kisdoboz ítélőtáblai fegyelmi iratok (1942), 6/1942. Zsöllei Kálmán fegyelmi ügye.
- ¹⁵ Uo.
- ¹⁶ Uo.
- ¹⁷ BFL. VII.1.b. 86. kisdoboz ítélőtáblai fegyelmi iratok (1943), 9/1943. Gémesi István, Sajó Lajos, vitéz Szent-Iványi Ádám fegyelmi ügye.
- ¹⁸ Uo.
- ¹⁹ BFL. VII.1.b. 84. kisdoboz ítélőtáblai fegyelmi iratok (1938), 18/1938. 22/1938. Antal László fegyelmi ügye.
- ²⁰ Uo.
- ²¹ BFL. VII.1.b. 86. kisdoboz ítélőtáblai fegyelmi iratok (1942), 3/1942. Bálint Zoltán fegyelmi ügye.
- ²² Uo.
- ²³ Uo.
- ²⁴ Uo.
- ²⁵ BFL. VII.1.b. 84. kisdoboz ítélőtáblai fegyelmi iratok (1938), 18/1938. László Dezső fegyelmi ügye.
- ²⁶ Uo.
- ²⁷ Uo.
- ²⁸ Uo.
- ²⁹ BFL. VII.1.b. 86. kisdoboz ítélőtáblai fegyelmi iratok (1944), 1/1944. Gammerszky Guidó fegyelmi ügye.
- ³⁰ Uo.
- ³¹ Uo.
- ³² VII.1.b. 86. kisdoboz ítélőtáblai fegyelmi iratok (1941), 7/1941. Szemesy Ferenc fegyelmi ügye.
- ³³ Uo.
- ³⁴ Uo.
- ³⁵ Uo.
- ³⁶ Uo.
- ³⁷ Uo.
- ³⁸ BFL. VII.1.b. 86. kisdoboz ítélőtáblai fegyelmi iratok (1944), 2/1944. Spolarich Lajos fegyelmi ügye.
- ³⁹ Uo.
- ⁴⁰ Uo.
- ⁴¹ Uo.
- ⁴² Uo.
- ⁴³ Az 1896. évi XXXIII. tc. a bünvádi perrendtartásról 43. §-a szerint a fő- és a pótmagánvádló a vád képviselője körül általában véve a kir. ügyészség jogait gyakorolják, a 99. § szerint a pótmagánvádló minden esetben csak a vizsgálat elrendelése iránt tehet indítványt.
- ⁴⁴ 1936. évi III. tc. indokolása.
- ⁴⁵ BFL. VII.1.b. 84. kisdoboz ítélőtáblai fegyelmi iratok (1938)–87. kisdoboz ítélőtáblai fegyelmi iratok (1944).
- ⁴⁶ BFL. VII.1.b. 84. kisdoboz ítélőtáblai fegyelmi iratok (1938), 13/1938. Szemesy Ferenc fegyelmi ügye.

